

nükleer balon ve gerçekler

Hilal ATICI

Greenpeace Akdeniz Enerji ve İklim Kampanyası Sorumlusu

Bugün gelişmiş ülkelerin dışladığı nükleer enerji konusunda son derece tutarsız ve yanıltıcı açıklamalar yapan Enerji Bakanı Hilmi Güler, kendi ülkelerinde iş yapamayan nükleer endüstrinin sözcülük görevini bir müddettir sürdürüyor. Bakan Güler'in 2000 öncesinde bugün Adalet Divanı'nda yargılanan Cumhur Ersümer gibi kulaklarını bu planlar konusunda kaygılı tüm yurttaşlara tıkadığı için nükleer enerjinin gerçeklerini doğru biçimde aktarmak bizim sorumluluğu haline geliyor.

Nükleer enerji, Güler'in bizi inandırmaya çalıştığı gibi ucuz mu, barışçıl mı, güvenli mi? Yoksa enerji bakanının sözleri Türkiye'de ve özellikle dünyanın pekçok ülkesinde yıllardır nükleer endüstrinin yürüttüğü halkla ilişkiler stratejisinin bir kopyası mı? İşte cevaplar:

1. Nükleer enerji çok pahalıdır. Şüphesiz nükleer elektriğin gerçek maliyeti tesis söküm ve radyoaktif atık maliyetleri hariç tutulsa dahi, rüzgar gücünden de, biyogazdan da, bazı güneş enerji teknolojilerinden ve jeotermal enerjiden de daha pahalıdır (FOE Avustralya, Nuclear Power [Nükleer Güç], Ekim 2005). Dünyadaki enerji piyasalarının özelleştirilmesi eğiliminden dolayı, yatırımcılar nükleer enerjiye sırtlarını döndüler. Çernobil ve Three Mile Adası kazalarından sonra alınması zorunlu hale gelen güvenlik önlemleri zaten yüksek olan ilk yatırım maliyetlerini fazlasıyla artırmıştı. Avrupa ve ABD'de bundan 15 yıl önce tavan yapan reaktör sayısı o tarihten itibaren düştü. Reaktör satışları 1950'lerdeki düşük satış rakamlarına geri döndü. Buna karşılık rüzgar ve güneş enerjileri pazarı her yıl %20 ile %30 seviyelerinde büyüme gösteriyor. Bugüne dek yüz milyarlarca dolar sübvansiyonlarla ayakta tutulmaya çalışılan nükleer enerjinin piyasada rekabet yeteneği yoktur.

2. Nükleer enerji fazlasıyla tehlikelidir. En yeni teknolojiye sahip olduğu iddia edilen tesislerde bile, felaketlere neden olabilecek kaza riski vardır. Tehlike sadece Çernobil'de yaşandığı gibi kaza risklerinden değil, giderek artan nükleer silah üretiminden ve terörizmden de kaynaklanmaktadır. Bugünün dünyasında bir nükleer tesis bir ülkeyi kendi evinde vurmak için açık bir hedefdir. Kaldı ki radyoaktif gazların ve sıvıların rutin olarak nükleer santrallerden salınması da ciddi bir halk sağlığı riski oluşturmaktadır.

3. Nükleer enerji ve nükleer silah bir madalyonun iki yüzü olduğu için "Nükleer gücün barışçıl kullanımı" gerçekte söz konusu değildir. Nükleer enerjinin dünya çapında yayılması, daha çok devletin nükleer silah sahibi olmaya çalışmasından başka bir etki yaratmayacaktır, çünkü nükleer santral atıkları nükleer bomba hammaddesidir ve yine nükleer santraller vasıtasıyla uranyum zenginleştirilmesi yapılır. Siyasi istikrarı bir türlü yakalayamayan Türkiye'de geçmişte pek çok lider nükleer silah sahibi olma heveslerini dile getirmiştir. Nükleer silah çılgınlığına katılmak Türkiye'nin çıkarına değildir. İncirlik'te bulunan ABD'ye ait 90 adet atom bombası Türkiye'yi zaten yeterince büyük bir tehlikeye sokmaktadır.

4. Nükleer enerji ömrü yüz binlerce yıl olan çözümsüz ve ölümcül radyoaktif atık üretir. 50 yıllık nükleer enerji deneyi bu soruna çözüm getirememiştir. Bu tehlikeli atıklarla başatmaya

çalışmak yerine Türkiye sürdürülebilir çözümler üretmelidir. Oysa 30 yıl elektrik üretecek diye bir nükleer santralden bu kadar uzun ömürlü ve çözümsüz atıklar üretmek akıl ve ahlak dışıdır.

5. Nükleer santral yapımı çok uzundur ve getirisi çok sınırlıdır. Bütün yasal onaylardan geçmiş bile olsa, bir nükleer santralin yapımı ilk elektriği üretilene kadar en az 10 yıl sürer. Bugün nükleer enerjinin dünya birincil enerji üretimi içindeki payı sadece %5'tir (Toplam elektrik üretimindeki payı ise % 16). Oysa yenilenebilir enerji kaynakları çok daha kısa zamanda üretime geçebilmektedir. Türkiye'de yenilenebilir enerji için Mayıs 2005'de çıkarılan yasanın oldukça zayıf olmasına rağmen, altı ay içerisinde yenilenebilir enerji üretimi için Türkiye'nin toplam elektrik kurulu gücünün dörtte biri kadar (11.000 MW) yenilenebilir enerji yatırımı başvurusu olmuştur. Enerji Bakanlığı'nın, Türkiye'yi nükleer enerji çıkarmazına sürükleme yerine, yasal çerçeveler içinde bu başvuruları en kısa zamanda değerlendirmesi gerekmektedir. Oysa halkın enerji verimliliği ve yenilenebilir enerji talebine karşın bakanlığın tutumu, bunları ve gelecekteki potansiyel yatırımları engeller niteliktedir.

6. Nükleer enerji iklim değişikliğine çözüm değildir. Gerek yapım süresi gerekse toplam enerji içerisindeki payının elli yılda anlamlı bir noktaya gelememiş olması gösteriyor ki, nükleer enerji tercih edilirse iklim değişikliğine karşı mücadelede çok geç kalınacaktır. Ayrıca, nükleer enerji kullanımı uranyum madenciliği ve santral inşaatı yüzünden önemli ölçüde sera gazı salınımı söz konusu olmaktadır. Zaten hiç kimse bizi, bir felakete karşılık başka bir felakete seçmeye zorlamamalıdır.

7. Nükleer ve fosil yakıt santralleri, enerji kayıplarına yol açan bir enerji anlayışına dayanmaktadır. Bu tarzda üretilen elektriğin önemli bir kısmı iletim ve dağıtım esnasında kaybedilir. Bu kayıpları önlemenin tek yolu enerjide ademi merkezîyetçilik anlayışıyla tüketim merkezlerine yakın yenilenebilir enerji üretimini güçlendirmek, tek tek bireylerin ve kurumların enerji üretebilmesini ve şebekeye bağlanabilmelerini sağlamaktır. Bu yolla, kendi kendine yeten yerleşimler kurabiliriz. Enerji güvenliğimizin sağlanması için yenilenebilir enerjiler kadar gerekli olan diğer yol ise enerji verimliliğidir. Enerji verimliliği için yol haritamız ise ulusal bir enerji politikası değişikliğiyle, Türkiye'de % 25'lere varan elektrik enerjisi kayıplarının bir an önce azaltılması ve ülke çapında enerji israfını azaltacak teknoloji ve uygulamalara yönelmemizdir. Yeni Yatağan'lar, yeni Çernobil'ler ancak böyle engellenebilir.

Nükleer enerjinin bu derece verimsiz ve tehlikeli olmasına rağmen, üç başarısız ihale denemesinden sonra hala Türkiye'nin gündeminde olması sadece Türkiye'yi tehlikeli bir eşikte tutmakla kalmamakta aynı zamanda bugün dünyanın en hızlı gelişme gösteren yenilenebilir enerji imkanlarının değerlendirilmesini geciktirmektedir. Yenilenebilir trenini kaçırmak ve enerjide verimlilik seferberliğine geçememek hem istihdam yönünden, hem de ekonomik ve çevresel açıdan ülkemizin zararına olacaktır. Türkiye Midyat'a pahalı, dışa bağımlı ve kirli pirinci almaya giderken evdeki doğal bulgurdan olmamalıdır. Enerji Bakanlığı da artık nükleer ve fosil yakıt lobilerini dinlemek yerine, temiz bir çevrede felaketler beklemeden yaşamayı tercih eden halka olan sorumluluklarını yerine getirmek zorundadır.